

A vácegresi óvodások öröme

A Lakitelek Alapítvány 1994 tavaszán pályázatot hirdetett meg a kis lélekszámú községek körében, melyre a vácegresi óvoda is benevezett.

A tárgyi feltételek milyensége és mennyisége meghatározza az óvodai értelmi és testi fejlődés ütemét. Az intézmény vezetősége ezért ragad meg minden alkalmat az eszközök beszerzésére, bővítésére. Ez az óvoda kis létszámú, két csoportjába mindössze 38 gyermek jár. A gyermekek iskolába való felkészítése nagyon tudatosan történik, hiszen minden ősszel több általános iskolába mennek innen a gyerekek.

A pályázaton nyert pénz felhasználása kötött volt, csak sportszert lehetett érte vásárolni. Nagy öröm érte ezért október végén az óvodás gyerekeket, amikor a megnyert 20 000 forintból vásárolt sportszereket, sporteszközöket kipróbálhatták, tornázhattak rajtuk. Az óvodában minden forintnak megvan a maga helye, hiszen idén vezetik be a gázfűtést, ami igen nagy anyagi ki-

adásokat jelent. Mindezek mellett a nyert összeget a polgármesteri hivatal is kiégszítette.

Az óvodában dolgozó óvónők a testi nevelést nagyon fontosnak tartják. Ezért is örültek, hogy a költségvetésből vásárolt udvari sporteszközök mellé most a csoportszobában történő testnevelés-foglalkozások eszközei is gyarapodtak.

Takács Ibolya
Galgamácsa

Ki a pontatlan?

Szerény terjedelemben emlékező olvasói levelemet közölte a Pest Megyei Hírlap (IX. 20.) Kodolányi János születésének 95., halálának 25. évfordulóján. Pontatlan emlékezés cím alatt a lapban visszaemlékezéseim jelentős részét megkérdőjelezi az író fia, ifjabb Kodolányi János. Hangneme sértő, levele bizonyos tájékozatlanságot mutat. Még szellemi hitelrontást is fedezhetek benne.

Kodolányi János 1939. január 7-től 1939. szeptember 30-ig a Magyar Út című világnézeti és társadalompolitikai hetilap szerkesztője volt Pap Bélá-

val, Fónyad Dezsővel együtt. Ebben az időben a lapot már Vácott szerkesztették a református parókián. Pap Bélát, miután itt megválasztották lelképásztornak, a szerkesztőséget és a fő kiadóhivatalt korábbi budapesti lakásáról Vácra, a Horthy Miklós u. 54.-be tette át. Hiteles forrásként három mellékletet csatolok, a M. Ú. fejlécét és egy kolofont, másolatban. Kodolányi János mint szerkesztő hetenként utazik Vácra és csak másodlagosan lehet feltételezni, hogy meglátogatta itt élő festőművész barátait.

A Magyar Út ma is részben zárolt sajtótermék, 1990 óta a kutatók az Országos Széchényi Könyvtárban csak hiányos állapotban tanulmányozhatják. Sem a múltban, de még a jelenben sem kerülhet az a politika napos pallettájára, akinek a nevét a lappal összehozzák. Megértem Ifjabb Kodolányi János aggodalmait. 1936-tól a lapnak szinte valamennyi példányát megtalálható gyűjteményekben, és amit leírtam, az „nihil obstaculag igaz.

A „példátlan rendőrségi zaklatások” felemlítését eltagadni? — mi ezzel a célja az író fiának?(...) Ha

megelégszik velem, ezt a ténytet finomítom: adminisztratív intézkedéseket hoztak édesapja ellen. Felhívom szíves figyelmét a Társadalmi Szemle 1958/6. számára. Ebben az MSZMP KB mellett működő kulturális elméleti munkaközösség állást foglalt a népi írók ellen. Az állásfoglalás, különösen Kodolányi János irányába, kérlelhetetlen és gyűlölködő. Egy mondatot idézek: „... néhányan — mint például Kodolányi János is — a fiatal magyar demokráciát támadó írókkal jelentkeztek a sajtóban”. (IV. 54. p.)

Kodolányi János milyen minőségben tartózkodott Verőcén? Erről is mindent tudok. Másolatban megküldöm a helyi Verőcei Szó elmúlt évi, decemberi számát. Mivel Kemény László jó barátom volt — tanulmányt is írtam róla —, így tudom, hogy dunai zsánerképeinek egy részét Verőcén is festette. Kodolányi János ajánlatára őt bízták meg a katolikus kápolna freskóinak megfestésével.

Hogy akarattal kertjében írt-e a fa alatt? Hány éves volt az író fia akkor, 1942-ben, élt-e már egyáltalán, hogy olyan pontosan emlékezik arra, hogy

nem(...) A múltból kitálatni valamit 72 éves korban? Mi értelme lenne? Mellékesen jegyzem meg, Kodolányi János 1940. december 6-tól Zilahy Lajos lapjának, a Hídnak a főmunkatársa. Itt néhányszor a Krónika rovatban jelentek meg időszerű gondolatai a rousseau-i magányról, a bonte naturale elmét frissítő hatásáról és arról, hogy ez miképpen jelentkezik azokban az írásiban, amelyeket kertjében fogalmaz meg.

Végezetül ajánlom ifj. Kodolányi Jánosnak édesapja egy idetartozó gondolatát Az író visszaemlékezik az időben című írásából (M. Ú. 16. sz. 4. p.): „Leírni, megírni csak azt lehet, amit bizonyos távolságból figyelünk, ítélnünk meg.”

Petővári Gyula
Budapest

Juszt — is

Hallgatom a Juventus rádióban Latorcai János és Baráth Etele főpolgármesterjelöltek, amint sehogyan sem alakul ki közöttük elentétes vélemény fővárosunk helyzetének elemzéséről — mindketten azonosan aggasztónak tartják. (Talán ha a harmadik fő-

polgármester-jelölt, a jelenlegi főpolgármester, Demszky Gábor elfogadta volna a meghívást, és részt vesz a beszélgetésben — lett volna mit ütköztetni.)

A két kérdezett hovatovább annyira egyetért, hogy a riporter, Juszt László ezt meg is jegyzi. De se baj! Majd jön a fogós kérdés: „Ön hogyan tippel, mi lenne az expó kiírt népszavazás eredménye, ha azt ma tartanák?”

Láss csodát! Mindketten úgy vélik, hogy a főváros lakossága bizony ma is szimpatizál az expó gondolatával, és azt támogatná!

Itt már betelik a pohár Jusztnak, és „kénytelen” kifejezni ellenvéleményét, miszerint „neki más adatai vannak egy esetleges népszavazás eredményéről”.

Csak azt nem értem, őt ki kérdezte. Vagyis, hogy ki kérdezi. A riporter kérdezi-e a riportalan, vagy netán ő maga is képvisel-e valakit ebben az eszmecsereben, és annak a nevében nyilatkozik?

Vagy ha egyik sem, akkor juszt is ütközünk?

V. Cs.
Budapest
(Teljes név és cím a szerkesztőségben)

HISTÓRIA

Ganz Ábrahám, a magyar ipar úttörője (II.)

Ezüstérmeket adott az alkalmazottaknak

Az új eljárás sikerét, eredményességét bizonyította, hogy csakhamar szinte valamennyi magyar és osztrák vasúttársaság bevezette e kerek használatát. Rövid időn belül a külföldi vasúti szakemberek is elismerték a gyártmány nagyszerűségét, és fokozatosan rátértek a használatára. Ez volt az első magyarországi termék,

amely rövid idő alatt európai hírv lett. Ezt a gyártási technológiát eddig csak az Egyesült Államokban alkalmazták. Az öntöde, Ganz Ábrahám vezetésével, a kerégyártási módszert állandóan javította, fejlesztette. 59 vasúttársaságnak 1866-ig több mint 85 000 kéregöntésű kereket adott el az üzem.

A malomiparban Ganz

alkalmazta először a kéregöntési technológiát a hengerek készítéséhez. Gyártmányával 1855-ben részt vett a párizsi világkiállításon, ahol három bronzérmeket szerzett. 1859-ben belátta, hogy vállalatának tovább vezetőjét egyedül nem tudja ellátni, ezért szakképzett segítőtságot, három mérnököt vett

maga mellé. Az egyik Krempe Ödön Vilmos a gyárépítéssel tervezésben, kivitelezésében vállalt jelentős szerepet, ám négyévi tevékenység után azonban megvált a cégtől. A másik Eichleiter Antal felügyelői munkakörben vezető szerepet kapott a gyárban, és hűségesen szolgálta Ganz Ábrahámot. A legnagyobb szerep harmadik munkatársának, Mechwart Andrásnak jutott, aki mint szervező, mérnök, feltaláló és az új gyártási ágak bevezetője, elvülhetetlen érdemeket szerzett a Ganz gyár világhíre emelésében.

Hírnevének tetőpontján, 1867. november 23-án, a 100 000. kéregöntésű vasúti kocsikerék elkészültét a gyár méltó módon megünneplelte. Ganz Ábrahám ebből az alkalomból vacsorát adott minden dolgozója, munkatársa és családtagjai tiszteletére és minden alkalmazottjának egy-egy erre az alkalomra veretett ezüst emlékméret ajándékozott. Röviddel ezután, december 15-én, Pest-Buda köztisztviselőiben álló polgároként tragikus hirtelenséggel — önkézevel véget vetve az

életének — elhunyt. Hamvai a Kerepesi temetőben nyugszanak.

A vándorló öntőlegény rövid idő alatt a magyar ipari élet vezéregyéniségévé vált. Az általa alapított és nevét viselő gyár a gépipar szinte minden területén jelentkező termékeivel. Ganz Ábrahám korszakalkotó találmányával, a kéregöntésű hengerek készítésével

forradalmasította a malomipari hengerek készítését. Halála után Mechwart András folytatta a gyárban a hengerek tökéletesítését, és feltalálta a kéregöntésű hengerek gépi rovatkolásának módját. A Ganz gyár termékei szerte a világon hirdették az alapító és a magyar ipar jó hírét.

(Vége)
Réz Gyula

A Pesti Hengermalom az 1840-es években

Csata Isaszegnél

A Csák-nemzetség pályájának felfelé ivelése a 13. században kezdődött. I. Csák Máté fia, II. Máté és Péter — az ő fia volt a leghíresebb Csák, a Trencséninek is nevezett III. Máté — a IV. Béla király és fia, István fiatalabb király közötti viszályokban István mellé álltak. 1264—1265-ben az apa és fia közötti ellentét polgárháborúhoz vezetett az országban. István híveivel a Tiszántúlról indította meg apja elleni támadását. A kitudó hadvezéri képességekkel rendelkező ifjabb király gyors egymásutánban három győztes ütközetben verte szét a királyi sereget. A döntő ütközetre Isaszeg mellett került sor. Az isaszegi csatában István seregében küzdött Csák Máté és testvére Péter is. Péter érdemeit 1273-ban az V. Istvánként uralkodó, ám 1272-ben meghalt király fia, IV. (Kun) László ismerte el gazdag adományokkal. Az oklevélben megemlékezett az isaszegi csatáról is: „Továbbá Isaszegnél, midőn ugyancsak apánk Béla herceg, Preussel, Henrik bán és segítőitársai, továbbá más bárók ellen harcolt, e Péter mester, bár harcolni nem tudott, minthogy előtte lándzsával átszúrták és karddal megsebeztek, mégis inkább meghalni akart apánkért és értünk, mint hogy a dicsőséges végrehajtás előtt félbehagyja apánk érdekében megkezdett munkáját.” Az isaszegi csatát követően István ifjabb király és IV. Béla békét kötött, István jelentős jogkörrel megerősítette részhatalmát az országban.

Pogány György